9. ԸՌՈՒՍԵՆ ՏԸՂԱՆ

Ինըմ ա, չինըմ մին թաքավեր։ Էտ թաքավերին տըղան հիվանդանըմ ա։ Թաքավերը մարթիքյ ա ղըրկըմ աշխարքիս էն ճընդերը, վեր պժիժկ ճարին, տեղ-դարման ճարին, ուրան շահիլ-ջիվան տըղին մին ճար անին։ Ամմա վեչ մինը ճարվըմ չի։

Թաքավերը խոսկ ա տամ համ ուրան ալագյոզ ախճիգյը տա, համ թաքավերութունին կեսը, ամմա էլհա ճարը-փիթիգյ անող չի տուս կյամ։

Մին օր թաքավերին կոշտըն ա կյամ մին մարթ, ասըմ.— Թաքավերը ապրած կենա, յըես դեղը գյուղում ըմ, տըեղը գյուղում չըմ։

Թաքավերը մին ուրխանըմ ա, մին կըզնըվըմ, ասըմ.— Դե շուտ ըրա ասի, հո՞ւնց թա գեղը գյուղում ըմ, տըեղը գյուղումը չը՞մ։

Էտ մարթըն ասըմ ա.— Դեղը էն ա մին ըռուս տըղի մըտանու մեչի, թա կարիքյ էտ մըտանին պերիք, քըցիք ճիրին մեչը, ընդրանավ էտ տըղին լըղցնիք, հիվանդութունը անց ա կըենելու, լիվընալու յա, թա կարիքյ վեչ, չէ՛։ Էտ ըռուս տըղին հեռու տեղ բեդմա քիթնիք։

Թաքավերը ուրան մարթկանցան ղարկըմ ա, ամմա էտ ըռուս տըղին քըթենալը աճողվըմ չի։

Էն վախտը թաքավերին ախճիգյը ասըմ ա.— Ա՛ հար, ինձ մըհար մին ճոխտ տըղամարթի չաքյմա կարիլ տո, տըղամարթի շորեր կարիլ տո, ղենքը-զըրահ պադրաստիլ տո, մին ծի տո, վեր վեչ մինը նստած չինի, մին էլ մին ղամշի տո, վեր վեչ մինը պընըցը-

րած չինի, մին էլ մին պուճուր իմաստուն շուն տա, յըես կըքյինիմ պերիմ էտ մըտանին։

Հա̈րըն ասըմ ա.— Կարիլ չըս, կըքյինիս կըլո̈խըտ բադի տաս։

Ախճիգյը կոխկը հըստըցնըմ ա, քյինըմ։

Քյինըմ ա, քյինըմ, շատ ա քյինըմ, թա խըեգյ ա քյինըմ, շատ նան խըեգյը աստուծ կը գյիդա, հըսնըմ ա մին տան։ Էտ տանը տո̈ռ-նը թակըմ ա։ Տո̈ռնը պեց ա անըմ մին պառավ կընեգյ, մին էլ ընդըրա տըղան՝ մին ըռուս տըղա։

Էտ ախճիգյը տըեսնըմ ա, վեր էտ ըռուս տըղան ո̈ւրա̈ն շատ ա եշըմ, ո̈ւրա̈ն կյեղեցկութունան հայիլ-մայիլ ա մընացալ, ամմա վեր ծըեռքերին ա եշըմ, ծըեռքերը ըխճըկա յա, շո̈րերին ա եշըմ, շո̈րերը տըղի յա։

Էտ ըռուս տըղան ո̈ւրա̈ն մորըն անա հըրցնըմ ա, ասըմ.

— Մամա, նա նըման ա ըխճըկա,
Ծըեռքը նան վըեննը ըխճըկա,
Ասի տըեսնամ, հու՞ վա նա։

Մարըն ասըմ ա.— Ա՛ վերթի, մին մաղ վարթ քաղի, տար դի-մացը, վըեննին տակին փըռի, վեր մինչև ուռուեթանա ճըլլորի, ախ-ճիգյ ա, վեր ճըլլորի թըռմոշկի վեչ, տըղա յա։

Ըռուս տըղան իտի էլ անըմ ա։

Թաքավերին ախճիգյը ո̈ւրա̈ն պուճուր, իմաստուն շանն անա հըրցընըմ ա, թա̈ հի՞նչ անի, էտ շունը մարթու լո̈ւզվա̈վ ասըմ ա, «Քըշերավ շո̈ւտ եր կըկենաս, թըռամած թըռմոշկած վարթերը տեն կածիս, եղը թա̈զա̈ վարթեր քաղիս, վըեններիտ տակին փըռիս, ամմա կոխ չի տաս»։ Թաքավերին ախճիգյը իտի էլ անըմ ա։

Քըշերավ մարըտըղա եր ըն կըենըմ, տըեսնըմ վարթերը ճըլլո-րալ չըն, ուրեմը տըղա յա։

Էտ ըռուս տըղան էլհա հըվատըմ չի, մորըն ասըմ ա.

— Մա՛մա, նա նըման ա ըխճըկա,
Ծըեռքը-վըեննը ըխճըկա,
Ասի տըեսնամ, հո՞ւվա նա...

Մարըն ասըմ ա.— Մին տեղ վըերսի քյինացիք, թա̈ քյըզանա շատ վըերս ըրավ, տըղա յա, թա քյըզանա խըըեգյ վըերս ըրավ, ախճիգյ ա։

Ըտրանք քյինըմ ըն ծըմակը, ըսկըսըմ ըն վըերս անիլը։ Տըղան ըխճըկանան շատ ա վըերս անըմ, ամմա էն պուճուր շունը թաքուն

էն տղին ըրած վրերսը քաշ ա տամ, պերըմ էտ ըխճըկանը վրերսին յրան տինըմ։ Ըխճըկանը վրերսը շըտանըմ ա, տղինը՝ խրեգյանըմ։ Տըղան տրեսնըմ ա, վեր ուրան վրերսը խրեգյ ա, ըխճըկանը վրերսը՝ շատ, ռեքյեփանըմ ա։ Իտի ռեքյեփ կյամ ա տոն, մորըն ասըմ.

— Մա՛մա, ախճիգյ ա, ախճիգյ ա,
Վարթ նան ծաղկի փընչիգյ ա,
Ծրեռքը նան վրենը ըխճըկա,
Մա՛մա, ասի հո՞ւ վա նա...

Մարը մրտածըմ ա մրտածըմ, ասըմ. — Քյընացիք մինտեղ համամ, ընդեղ կը տեսնաս, թա հու վա։

Պուճուր շոնը թաքավերին ըխճըկանը ասըմ ա. «Վեր համամ քյինիքյ, յրես ծիյանքը կըկրուվրցնիմ, տու տոնս կըկյաս ծիյին կապը ետ քաշիս, յրան նստիս փախչիս, էլ օրիշ ճար չի կա»։

Էտ ըռուս տըղան ըխճըկանը ասըմ ա.— Քյինինք համամ։

Ախճիգյըն ասում ա.— Հի՞նչ կինի։

Քյինըմ ըն։ Տըղան շորերը հանըմ ա, ըսկսըմ լըղանալը։ Ախճիգյը շորերը հանըմ չի, ամմա ինդի յա նշանց տամ, թա յավաշ-յավաշ վրննամանին հանըմ ա, կոճակնին պեց ա թողըմ։

Էտ ըռուս տըղին մաննին մրտանին ախճիգյը տրեսնըմ ա, ասըմ.

— Ա՜խ, հի՞նչ լավ մրտանի յա։

Էտ ըռուս տըղան մաննան մրտանին հանըմ ա, տամ ուրան։ Ախճիգյը մրտանին մաննըն ա քըցըմ, ասըմ.— Հալա տրես հինչ-քա՞ն ա սազըմ։

Ըռուս տըղան ասըմ ա.— Թա քյըրեզ տուր ա կյամ, քյըրեզ ինի։

Էտ վախտը տոնսումը ծիյանքը կըռեվ ըն անըմ։ Ախճիգյը ասըմ ա. — Դե լավ, քանի վեր հալա իմ շորերըս հանալ չը՞մ, քյինիմ ծիյանցը հաղաղցընիմ։ Թաքավերին ախճիգյը համաման տոնս ա կյամ, ծին նըստըմ, շոնն էլ յոր օնըմ, փախչըմ մին բաշ ուրան հորը պալատը։

Հալա ճանապարին, խաբարը քյինըմ ա թաքավերին, թա ախ-ճիգյրտ կյամ ա։

Թաքավերը մեծ թանթանավ, մեծ հանգեսավ ընդրա առաչըն ա տոնս կյամ։ Տանըմ պալատը։ Մրտանին քըցըմ ըն ճրիրին մեչը, էտ ճիրավը թաքավերին հիվանդ տըղին լղցընըմ։

Էտ տըղան լավանըմ ա։

Մեծ ուրխոթուն ըն անըմ, ղոնախլըղնի, քյեփեր։

Ըռուս տըղան ուրան մին լավ ավլավը թակած, կյարմուր կը-

ծըպուղուն տըեռած, համաման տո̈ւս ա կյամ, տըեսնըմ ախճիգյը ժիախալ ա։ Կյամ ա մորը կոշտը ասըմ.

— Մա՛մա, ախճիգյ ա,
Ախճիգյ ա, վարթի փընչիկ ա,
Ծըեռքը-վըեննը ըխճըկա,
Ասի՛, տեսնամ հո՞ւ վա նա։

Մարըտըղա խոսկը մին ըն անըմ, վեր տըղան քյինի էտ ըխճըկանը ճարի։

էտ ըռուս տըղան ո̈ւրա̈ն զենքը, զըրահը կապըմ ա, ծի նըստըմ, հղե ինըմ։

Շատ ա քյինըմ, թա̈ խրեգյ ա քյինըմ, շատը նան խրեգյը աստուծ կըգյիդա̈, հըսնըմ ա հա̈մին էտ թաքավըերին պալատը։ Տո̈ռնը թակըմ ա։ Հա̈րուախճիգյ քյինըմ ըն տո̈ռնը պեց անըմ, տըեսնըմ էտ ըռուս տըղան ա։

Ախճիգյըն ասըմ ա.— Ա՛ հա̈ր, էս համին էն ըռուս տըղան ա, վեր մըտանին պերալ ըմ։

Թաքավըրը քանի վեր խոսկ ար տըվալ, վեր հուվեր ո̈ւրա̈ն տըղին լըվըցնի, համ ախճիգյըն ա տալու, համ էլ թաքավըրութունին կեսը, իտի էլ անըմ ա, ո̈ւրա̈ն խոսկը տափը չի քըցըմ։

Պերըմ ա օխտը օր, օխտը քըշեր հըրսանիք ա անըմ։

Ընդրանք հըսին ո̈ւրա̈նց մուրազին, տուք էլ հըսնիքյ ծեր մուրազին։

Երգյինքան իրեք կյա̈րմո̈ւր, փափուկ, քախծըր խնձո̈ր ա եր ընգնըմ. մինը՝ ասողին, մինը՝ կյըռողին, մինն էլ՝ թախտին յրա թեքյ ընգած քոն ինո̈ղին։